

Asia: VN/2465/2023

Lausuntopyyntö valtioneuvoston asetuseräluonnoksesta valtionavustukseksi tiedonvälityksen ja uutismedioiden tukemiseen vuonna 2023

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoa asetuseräluonnoksesta valtionavustukseksi tiedonvälityksen ja uutismedioiden tukemiseen vuonna 2023. Esiityksessä ehdotetaan, että tiedonvälityksen ja uutismedioiden tukemiseen myönnettäisiin harkinnanvaraista valtionavustusta. Valmistettava valtionavustus on tarkoitettu kertaluontoiseksi ja koskemaan laajasti eri media-alan toimijoita. Valmisteltavana olevassa valtionavustuksessa on pyritty mahdollisimman pitkälle hyödyntämään niin sanotun median koronatuena mukaista mallia sekä siitä saatua palautetta. Kuten median koronatuessa, myös nyt valmisteltavana olevassa avustuksessa tukiviranomaisena toimisi Liikenne- ja viestintävirasto.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää kannatettavana avustuksen tavoitetta tukea kattavaa ja yhteiskunnallisesti tärkeää tiedonvälitystä sekä monipuolista ja monimuotoista uutistoimintaa uutiserämaiden välttämiseksi ja sananvapauden toteutumiseksi. Virasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin.

Avustuksen yleiset edellytykset

Viraston näkemyksen mukaan tukiprosessissa tulee pyrkiä siihen, että tuettavat yritykset, mediasisällöt ja tukikelpoiset kustannukset määritetään mahdollisimman yksiselitteisesti, jotta lopputuloksena on hallinnollisesti mahdollisimman vähän työllistävä tukimalli.

Virasto kiinnittää huomiota siihen, että avustuksen yleisten edellytysten perusteella epäselväksi jää, onko tuensaajien piiri rajattu ainoastaan yksityisessä omistuksessa oleviin yrityksiin vai voivatko tukea saada myös julkisten tahojen kuten kuntien tai seurakuntien omistamat yritykset. Tuen saajien piiriin olisi hyvä käydä selvästi ilmi itse asetuksesta.

Avustuksen yleisten edellytysten mukaan tiedotusvälineellä tulisi olla vastaava toimittaja. Lisäksi siihen tulisi soveltaa sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annettua lakia (460/2003). Käytännössä avustuksen piiriin kuuluvilla uutismedioilla tulisi olla esimerkiksi nimetty vastaava toimittaja ja tieto julkaisijasta. Lisäksi Liikenne- ja viestintävirasto voisi arviota tehdessään kiinnittää huomiota esimerkiksi siihen, että hakija on Julkisen sanan neuvoston kannatusyhdistyksen jäsen. Viraston näkemyksen mukaan perustelumuoistio jättää avoimeksi sen, missä tilanteissa julkisen sanan neuvoston jäsenyys tulisi ottaa huomioon. Selkeämpää olisi, että neuvoston jäsenyys olisi edellytys tuen saannille.

Avustuskelpoiset kustannukset

Esityksessä ehdotetaan, että uutismedioille myönnettäisiin harkinnanvaraista tukea, jota voisi käyttää sekä palkkakuluihin että freelance-työn ostamiseen. Kuten median koronatuessa, myös nyt valmisteltavana olevassa avustuksessa henkilöiden lukumäärää laskettaessa huomioidaan sekä palkkasuhteessa olevat henkilöt, että freelancepalkkiot henkilötyövuosiksi muutettuina. Freelance-palkkiot ehdotetaan muutettavan henkilötyövuosiksi jakamalla freelance-palkkiot kunkin tiedotusvälineen toimituksellisten työntekijöiden palkkojen keskiarvolla. Virasto ehdottaa harkittavaksi, että freelance-palkkioita henkilötyövuosiksi muutettaessa hyödynnettäisiin esimerkiksi toimittajille maksettavaa mediaanipalkkaa vastaavalla tavoin kuin on tehty tuen saannin edellytyksissä, sen sijaan, että henkilötyövuosivaikutus määräytyisi juuri kyseisen tiedotusvälineen palkkojen keskiarvon perusteella. Tämä helpottaisi ja suoraviivaistaisi avustuskelpoisten kustannusten määrittämistä ja yksinkertaistaisi hakuprosessia myös hakijoille.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää erittäin hyvänä, että perustelumuoistion sivulla 16 asetuksen 6 §:ää koskevassa toiseksi viimeisessä kappaleessa on yksilöity, mitä avustuskelpoisina kustannuksina tarkemmin huomioitaisiin. Kappaleen loppuosassa todetaan, että "Valtionavustuslain 7 §:ssä säädetään valtionavustuksen myöntämisen yleisistä edellytyksistä. Jos valtionavustusta voidaan käyttää palkkakustannuksiin, voidaan avustus pykälän 2 momentissa erikseen määritellyissä tilanteissa myöntää vain erittäin painavasta syystä." Tältä osin jää epäselväksi, onko aiemmin selostetun tarkoitus toimia perusteluna sille, että valtionavustusta voidaan käyttää nimenomaan palkkoihin vai onko tällaisen erittäin painavan syyn olemassaoloa tarkoitus tarkastella vielä tuen myöntämisen yhteydessä.

Valtionavustuksen määrä

Ehdotuksen mukaan avustuksen suuruus yhtä toimituksellista työtä tekevää henkilöä kohden saadaan jakamalla avustukseen varattu määrä avustuskelpoisiin hakemuksiin perustuvalla toimituksellista työtä tekevien henkilöiden yhteenlasketulla lukumäärällä. Valtionavustuksen enimmäismäärä 6 §:ssä tarkoitetuista kustannuksista on yritystä kohden 200 000 euroa. Kun otetaan huomioon, että de minimis -sääntelyn näkökulmasta esimerkiksi yhden konsernin emoyritystä ja

kaikkia tytäryhtiöitä käsitellään yhtenä yrityksenä eli niiden saamat tuet lasketaan yhteen, on mahdollista, että 200 000 euron yritysکوhtainen enimmäismäärä käytännössä leikkaa tuen määrää monen medianimikkeen kohdalla. Vastaavasti se voi tarkoittaa, että pienten itsenäisten yritysten saama tuki journalistia kohden on huomattavasti suurempi kuin jos yritys on osa isompaa konsernia. Liikenne- ja viestintävirasto ehdottaa harkittavaksi, tulisiko asetuksessa säätää siitä, mikä prosenttiosuus avustettavan toiminnan kuluista (toimituksellista työtä tekevien henkilöiden palkat ja freelance-palkkiot) voidaan enintään kattaa valtionavustuksella, jotta avustuksen suuruus ei missään tilanteessa lähestyisi tai vastaisi toiminnasta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyttä määrää.

Viraston näkemyksen mukaan ehdotuksen 6 §:n 2 momentti siitä, miten palkkasuhteessa olevat henkilöt ja freelancerit huomioidaan toimituksellista työtä tekevien henkilöiden lukumäärää laskettaessa liittyy pikemminkin valtionavustuksen määrään (7 §) eli siihen, miten myönnettävä tuki lasketaan kuin avustuskelpoisiin kustannuksiin (6 §) eli siihen mihin tukea voi käyttää. Siksi sen voisi siirtää 7 §:ään.

Valtionavustuksen maksaminen ja selvitys avustuksen käytöstä

Virasto kiinnittää huomiota siihen, tuen maksatuksen tulee tapahtua jälkikäteen tuen saajan toimitettua virastolle selvityksen valtionavustuksen käytöstä ja toteutuneista kustannuksista. Virasto ehdottaa, että tämä ilmenisi selvästi asetuksesta siten, että asetuksen 9 § ja 10 § vaihdetaan toisin päin tai yhdistämällä pykälät.

Perustelumuistion s. 18-19 mukaan avustuspäätökset tehtäisiin vuoden 2023 aikana, mutta avustusta voitaisiin maksaa sen saajille vielä vuonna 2024 siltä osin kuin avustukseen varattua määrärahaa on jäljellä. Asetuksen olisi tarpeen olla voimassa vuoden 2025 loppuun saakka, jotta jälkikäteiset raportoinnit ja mahdolliset perintäasiat ehditään käsitellä asetuksen voimassaolon puitteissa. Kun avustus on nyt tarkoitus jakaa kaikille edellytykset täyttävälle hakijoille kertaluonteisesti, niin tältä osin jää epäselväksi, mitä tässä tarkoitetaan avustukseen varatulla, jäljellä olevalla määrärahalta.

Vaikutus viraston toimintaan

Asetusehdotuksen mukaisesti valtionavustus toisi tukiviranomaisena toimivalle Liikenne- ja viestintävirastolle uusia tehtäviä yhteensä 2 henkilötyövuoden verran vuosina 2023–2024. Virasto pitää tärkeänä, että virastolla on rerurssit käytössä läpi koko tukiprosessin aina valvontaan saakka.

Virta Päivi-Maria
Liikenne- ja viestintävirasto